

บทที่

3

การจัดการและการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน
อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

Management and Participation for Cultural Tourism Development :
A Case Study of Thai Phuan Ethnic Group, Ban Mi District,
Lop Buri Province

กุลชลี พวงเพ็ชร์ และคณะ

Kulchalee Paungphet and others

บทที่

3

การจัดการและการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
เชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน
อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

Management and Participation for Cultural
Tourism Development : A Case Study of Thai Phuan
Ethnic Group, Ban Mi District, Lop Buri Province

กุลชลี พวงเพชร¹ และคณะ

Kulchalee Paungphet and others

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการองค์ความรู้ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารหน่วยงาน จำนวน 10 คน เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก และจัดทำเวทีชุมชน 2) ผู้นำชุมชน จำนวน 15 คน เพื่อสัมภาษณ์เบื้องต้น สนทนากลุ่ม และจัดทำเวทีชุมชน 3) ทายาทกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนและสมาชิกในชุมชนที่มีความรู้เฉพาะด้านเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน จำนวน 15 คน เพื่อสนทนากลุ่ม และจัดทำเวทีชุมชน 4) ชาวบ้านที่อาศัยใน 5 ตำบล คือตำบลบ้านกล้วย ตำบลเชียงงา ตำบลบ้านทราย ตำบลโพนทอง และตำบลหินปัก จำนวน 391 คน เพื่อตอบแบบสอบถามความต้องการมีส่วนร่วม และ 5) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จำนวน 400 คน เพื่อตอบแบบสอบถามความคิดเห็น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ และคุณภาพเน้น การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (participatory research) ใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (documentary research) การสัมภาษณ์เบื้องต้น (preliminary

¹ สารกร กล้าหาญ ศศิธร , วชิรปัญญาพงศ์ และ ธนรุจพงศ์ กลิ่นเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี [E-mail:koon511@hotmail.com]

interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) การใช้แบบสอบถาม(questionnaire) และการจัดเวทีชุมชน (community forum) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพรรณนา (descriptivetatistics) ได้แก่ ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ยังคงมีการสืบสานศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญบางอย่างอย่างต่อเนื่องหน่วยงานของรัฐมีการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยพวนโดยมอบนโยบายผ่านสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดลพบุรีและองค์การบริหารส่วนตำบล มีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยพวนเป็นประจำทุกปีแต่ไม่เพียงพอ

2. การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพบว่า ส่วนใหญ่มีการวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับอำเภอ และ องค์การบริหารส่วนตำบล เน้นการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมไทยพวนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ในเขตอำเภอบ้านหมี่ และเกือบทุกตำบลที่เป็นพื้นที่ศึกษามีการจัดตั้งองค์กรที่พร้อมจะให้ความร่วมมือหากมีผู้นำในการพัฒนาชุมชนให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนในอนาคต

3. ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน เขตอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมากได้แก่ ด้านการวางแผน การจัดองค์การ การใช้ภาวะการนำ การควบคุม และการจัดการท่องเที่ยว นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุดอีก 3 ด้าน ได้แก่ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

4. แนวทางการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี นั้นมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างจริงจังโดยภาครัฐมีการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ

5. การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ทำให้เกิดผลกระทบเชิงบวก ได้แก่ คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ชุมชนมีการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สาธารณูปโภคต่างๆ และเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยพวนให้เป็นที่รู้จักและยอมรับของคนทั่วไป ส่วนผลกระทบเชิงลบ ได้แก่ ปัญหาสถานะสิ่งแวดล้อมของชุมชนเช่นการเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอย เกิดมลพิษทางอากาศ เป็นต้น

คำสำคัญ : การจัดการ การมีส่วนร่วม แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน

Abstract

The purposes of this research were (1) to study contexts of Thai Phuan ethnic group, Ban Mi district, Lop Buri province ; (2) to provide Thai Phuan community participating in knowledge management; and (3) to guide Thai Phuan ethnic group, Ban Mi district, Lop Buri province to develop cultural tourism resources. The samples in this research divided into of 5 groups : (1) 10 administrators for in-depth interview and focus groups (2) 15 community leaders for preliminary interview, focus group and community forum; (3) 15 Thai Phuan successors and members of the community who specialized in history of Thai Phuan ethnic group for focus group and community forum ; (4) residents in Tambol Bangluey, Chiang nga, Bansai, Phonthong, Hinpag for the total of 391 persons for giving the opinion on the need for management and participations for managing cultural tourism resources ; and (5) 400 tourists for providing the opinion toward management and participation for cultural tourism development. The research used both quantitative and qualitative method. The data were collected through documentary research, preliminary interview, in-depth interview, focus group, community forum and questionnaires. The quantitative data were systematically analyzed by percentage, mean, and standard deviation and the qualitative data were analyzed by content analysis. The research findings were as follows :

1. Thai Phuan ethnic group at, Ban Mi district, Lop Buri province

continually inherited and handed down the culture and tradition to their next generation. Government organizations have promoted Thai Phuan's culture by entrusting policy through the office of Lop Buri Culture Commission and local organizations. They had allocated annual budget for conducting activities related to culture but the budget was not enough.

2. As for participating in cultural tourism development, it was found that there were cooperative planning between district organizations and local organizations. The planning focused on activities to support Thai Phuan cultural tourism development. Most of Tambols in the studied areas, had established organizations that their functions related to Thai Phuan cultures. The organizations were ready to participate in developing community to be Thai Phuan tourism resources in future.

3. The needs of residents for taking part in management and participation for cultural tourism development in overall were rated at a high level. With respect to individual aspects of the study, planning, organizing, leading, controlling, and tourism management were also rated at a high level. Tourists' opinion toward management and participation for cultural tourism development in overall were rated at a moderate level. With respect to individual aspects of the study, community participation was rated at high level while the other three aspects : tourist attractions, facilities, and access to tourism resources were rated at moderate level.

4. With regard to guidelines for cultural tourism development, the committee responsible for doing the Job related to tourism should be set. The government sector provided very small amount of budget to support the cultural tourism activities.

5. It was found that the impacts of management and participation for tourism development of Thai Phuan ethnic group, Ban Mi district, Lop Buri province was positive for examples, residents' income might increased, infrastructures might developed, Thai Phuan's culture might conserved, and propagated while negative impacts that might occurred such as pollutions – more garbage and air pollution.

Key words : Management , Participation, Cultural Tourism Resources, Thai Phuan Nationality

บทนำ

จังหวัดลพบุรี มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอบ้านหมี่หลายตำบล ตำบลที่อาศัยอยู่มาก ได้แก่ ตำบลบ้านกล้วย ตำบลบ้านทราย ตำบลเชียงงา ตำบลโพนทอง และตำบลหินปัก กลุ่มคนเหล่านี้มีการรวมตัวกันเป็นชมรมคือ ชมรมไทยพวนบ้านหมี่บางตำบลมีการจัดตั้งสภาวัฒนธรรมชาวไทยพวน เช่น สภาวัฒนธรรมชาวไทยพวนตำบลบ้านกล้วย สภาวัฒนธรรมชาวไทยพวนตำบลโพนทอง เป็นต้น กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนเหล่านี้มีภาษา ประเพณี ความเชื่อ และการละเล่นต่าง ๆ เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น ประเพณีบุญกำฟ้า ประเพณีเสัอกระจาด หรือ ประเพณีใส่กระจาด เป็นต้น จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม ผู้บริหารหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน หัวหน้าชุมชน ทายาทกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน และสมาชิกชุมชนในพื้นที่ศึกษา พบว่า ปัจจุบันชาวไทยพวนในเขตอำเภอบ้านหมี่ มีความอ่อนแอ ในเอกลักษณ์ของตนเองในเกือบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านภาษาประเพณี ความเชื่อ และการละเล่นต่าง ๆ รวมทั้งขาดการเก็บรวบรวม หรือ จัดการองค์ความรู้ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยพวนอย่างเป็นระบบ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการจัดการและการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนโดยมุ่งศึกษาเฉพาะอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ และเป็นแนวทางในการวางแผนและการพัฒนา การท่องเที่ยวของอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการองค์ความรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่การจัดการของดาฟท์ (Daft, 2008 : 8-9) และแนวคิดการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ จุฑาทิพย์ เจริญลาภ (2545 : 29-30) 4 ประการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ ภาวะการนำ และการควบคุม เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบการวิจัย ดังแผนภาพ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

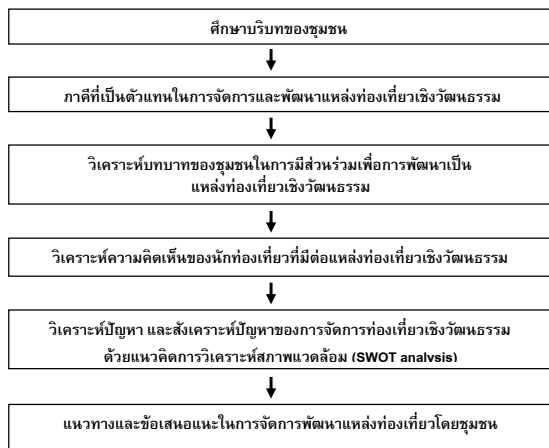
1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธีได้แก่การศึกษาค้นคว้าจากเอกสารการสัมภาษณ์เบื้องต้น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การใช้แบบสอบถาม และการจัดเวทีชุมชน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารหน่วยงาน 2) ผู้นำชุมชน 3) ทายาทกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน และสมาชิกในชุมชนที่มีความรู้เฉพาะด้านเกี่ยวกับกลุ่ม ชาติพันธุ์ไทยพวน 4) ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใน 5 ตำบล คือ ตำบลบ้านกล้วย ตำบลเชียงงา ตำบลบ้านทราย ตำบลโพนทอง และตำบลหินปัก จำนวน 17,819 คน และ 5) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ซึ่งไม่ทราบจำนวน ที่แน่นอน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ผู้บริหารหน่วยงาน จำนวน 10 คนโดยสุ่มแบบเจาะจง เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก และทำเวทีชุมชน 2) ผู้นำชุมชนจำนวน 15 คน โดยสุ่มแบบเจาะจงเพื่อการสัมภาษณ์เบื้องต้นการสนทนากลุ่ม และการทำเวทีชุมชน 3) ทายาทกลุ่มชาติพันธุ์ ไทยพวน และสมาชิกในชุมชนที่มีความรู้เฉพาะด้านเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน จำนวน 15 คน โดยสุ่มแบบเจาะจง เพื่อสนทนากลุ่มและทำเวทีชุมชน 4) ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใน 5 ตำบล คือ ตำบลบ้านกล้วย ตำบลเชียงงา ตำบลบ้านทราย ตำบลโพนทอง และตำบลหินปัก จำนวน 391 คน โดยสุ่มแบบกำหนดโควตาอย่างเป็นสัดส่วนตามจำนวนประชากรในแต่ละตำบลเพื่อตอบแบบสอบถามการมี ส่วนร่วม และ 5) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ในเขตอำเภอ บ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จำนวน 400 คน โดยการสุ่มแบบบังเอิญ โดยตอบแบบสอบถามความคิดเห็น

แผนภาพ 1 : กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษานี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่มีลักษณะเป็นแบบกึ่ง ในประเด็นที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน 2) แบบสอบถาม 2 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามเรื่อง ความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ไทยพวนอำเภอบ้านหมี่จังหวัดลพบุรี ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามเรื่อง ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

คณะผู้วิจัยขอเสนอ ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

อำเภอบ้านหมี่จังหวัดลพบุรีเป็นจังหวัดที่มีชาวไทยพวนอพยพ มาอาศัยอยู่ใน 12 ตำบล ได้แก่ ตำบลเชียงงา ตำบลโพนทอง ตำบลสนามแจง ตำบลบ้านกล้วย ตำบลบ้านทราย ตำบลหินปัก ตำบลบางกะพี้ ตำบลหนองทรายขาว ตำบลหนองเต่า ตำบลสายห้วยแก้ว ตำบลหินไผ่ใหญ่ และตำบลดอนตึง ชาวไทยพวนมีนิสัยรักความสงบ ใจคอเยือกเย็น มีความโอบอ้อมอารี ยึดมั่นในศาสนา รักอิสระ ชยัน ประกอบอาชีพ คือ การทำนา งานหัตถกรรมและทอผ้ารู้จักกันแพร่หลายในปัจจุบัน คือ ผ้ามัดหมี่ลพบุรี อาหารของชาวไทยพวน คือ ปลาจ๋า ปลาส้ม ปลาส้มผัก เมื่อมีงานบุญมักนิยมนำขนมจีนและ ข้าวหลามส่วนใหญ่เน้นถือศาสนาพุทธ และเคร่งครัดในศาสนา เคารพผู้อาวุโส รักรอบค้อม รักสงบ สามีชาวไทยพวนมักให้เกียรติภรรยา คนพวนเป็นคนมีวัฒนธรรมและยึดมั่นในประเพณีของตน

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการองค์ความรู้ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ในเกือบทุกตำบลที่เป็นพื้นที่ศึกษา มีการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องกับ ศิลปวัฒนธรรมไทยพวน เช่น สภาวัฒนธรรมตำบลบ้านกล้วย สภาวัฒนธรรมตำบลบ้านทราย ศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน พิพิธภัณฑ์ไทยพวนบ้านทราย ศูนย์วัฒนธรรมตำบลโพนทอง และศูนย์เรียนรู้ตำบลหินปัก เป็นต้น แต่ละองค์กร จะมีวิธีการดำเนินงานคล้ายคลึงกัน คือ จะเชิญผู้นำชุมชน และชาวบ้าน เข้าร่วมประชุม และจัดการเลือกตั้งคณะกรรมการ มีการแบ่งงานออกเป็นฝ่ายๆ มีการวางแผนและสนับสนุนงบประมาณดำเนินงาน เกี่ยวกับการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยพวนในหน่วยงานระดับจังหวัด และระดับอำเภอเป็นประจำทุกปีผู้ที่ มีบทบาทในการริเริ่ม และชักชวนให้ชุมชนเข้าร่วมโครงการเชิงวัฒนธรรมไทยพวน ที่สำคัญได้แก่ ประธานสภา วัฒนธรรม ตำบลบ้านทราย ประธานชมรมไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการเสนอของบประมาณ จากภาครัฐ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่สำคัญ ได้แก่ 1) คณะกรรมการของแต่ละองค์กร เช่น คณะกรรมการสภาวัฒนธรรมระดับตำบลระดับอำเภอ และระดับจังหวัด 2) เจ้าหน้าที่จากองค์การภายนอก เช่น ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร เป็นต้น และ 3) กลุ่มคนในชุมชน เช่น ปราชญ์ชาวบ้านกลุ่มผู้สืบทอดพิธีกรรมต่าง ๆ ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน ทายาทไทยพวน เป็นต้น

2. การสนทนากลุ่ม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับวิถีชีวิตทั่วไปของชาวไทยพวนรวมทั้งความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม จากผู้นำชุมชน ทายาทกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน และชาวบ้านที่มีความรู้เฉพาะด้าน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยและโอกาส อุปสรรคของการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สรุปผลของการสนทนากลุ่มได้ ดังนี้

2.1 จุดเด่น ได้แก่ 1) มีการจัดประเพณีที่สำคัญของชาวไทยพวนอย่างต่อเนื่อง เช่นงานเสอกระเจด 2) มีโบราณสถานที่สำคัญและเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ วัดบ้านกล้วย (วัดกัทธิพนาราม) วัดพุน้อย 3) มีผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อ ได้แก่ ผ้ามัดหมี่ ผ้าไหมทอดด้วยกักระตุก 4) มีภูมิปัญญาชาวบ้านคือ การผลิตหมอน และผ้าห่มด้วยมือ การทำหัตถกรรมไม้จั่ว การประกอบพิธีสู่ขวัญ และการรักษาโดยหมอสมุนไพร เป็นต้น 5) มีปราชญ์ชาวบ้านที่พร้อมสืบทอดศิลปดนตรีและการเล่นที่โดดเด่น เช่น ลำพวน ฟ้อนพวนเซียงขวาง กีฬาวีงกะลา การฟันทอ 6) มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ในเรื่องประเพณี และวิถีชีวิตไทยพวน เช่น ผู้เชี่ยวชาญภาษาพวน ผู้เชี่ยวชาญ ด้านพิธีสู่ขวัญและ 7) ชาวบ้านมีความสามัคคีให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี

2.2 จุดด้อย ได้แก่ 1) พื้นที่อำเภอบ้านหมี่เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำท่วมโดยธรรมชาติของพื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้งไม่สวยงาม และไม่ดึงดูดใจ 2) โบราณสถานที่เก่าแก่ไม่มีประวัติความเป็นมาหรือตำนานที่ชัดเจน 3) ถนนเข้าหมู่บ้านคับแคบและไม่เป็นระเบียบ 4) ป้ายประชาสัมพันธ์สถานที่ต่าง ๆ มีขนาดเล็กและไม่ชัดเจน 5) การประชาสัมพันธ์ในการจัดงานประเพณีต่าง ๆ ไม่ดีเท่าที่ควร 6) หมู่บ้านไม่มีความพร้อม ที่จะบริการนักท่องเที่ยวในบางด้าน เช่น ไม่มีล้าม ไม่มีมัดคุเทศก์ และไม่มีที่พักในชุมชน 7) ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ หนุ่มสาวไปทำงานต่างจังหวัดและกลับมาเยี่ยมบ้านในเทศกาลต่าง ๆ น้อยลง 8) ไม่มีการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปแบบ และ 9) งบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมของชาวไทยพวนไม่เพียงพอ

2.3 โอกาสที่ส่งผลต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ ทั้งระดับตำบล และระดับอำเภอ เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านงบประมาณเพื่อจัดงานประเพณีที่สำคัญของชาวไทยพวน และการที่รัฐบาลส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการท่องเที่ยวภายในประเทศทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

2.4 อุปสรรคได้แก่ 1) การส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐบาลยังไม่ครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ทำให้มีงบประมาณการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของไทยพวนน้อย 2) พื้นที่และสภาพดินฟ้าอากาศในฤดูฝนจะมีน้ำท่วมขัง บางปีมีน้ำท่วมสูง ทำให้ข้าวของเครื่องใช้ที่ใช้แสดงวิถีชีวิตชาวไทยพวนเพื่อการเผยแพร่และรักษาศิลปวัฒนธรรมได้รับความเสียหาย เอกสารสำคัญต่าง ๆ สูญหายไปมาก และ 3) ภาวะเศรษฐกิจไม่ดี ค่าครองชีพสูง ทำให้ประชาชนมุ่งทำมาหากินความสนใจในเรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวนลดน้อยลง

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี โดยการใช้แบบสอบถาม เพื่อสำรวจความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน ในเขตอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษามีดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของชาวบ้านในพื้นที่ที่ศึกษา พบว่า ชาวบ้านจำนวน 391 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 55.80) อายุในช่วง 45 - 54 ปี (ร้อยละ 25.83) มีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 63.94) การศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 30.95) อาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 28.39) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 63.17)

2. ข้อมูลความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษา พบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมในภาพรวมของทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, $S.D.=.628$) และเมื่อพิจารณารายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ต้องการการมีส่วนร่วมด้านการจัดการท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.99$, $S.D.=.701$) การจัดองค์กร ($\bar{X}=3.93$, $S.D.=.699$) ด้านภาวะการนำ ($\bar{X}=3.88$, $S.D.=.673$) ด้านการควบคุม ($\bar{X}=3.82$, $S.D.=.727$) และด้านการวางแผน ($\bar{X}=3.81$, $S.D.=.657$) ดังตาราง 1

ตาราง 1 ความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ความต้องการมีส่วนร่วม	ระดับความต้องการมีส่วนร่วม		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน	3.81	.657	มาก
2. การมีส่วนร่วมด้านการจัดองค์กร	3.93	.699	มาก
3. การมีส่วนร่วมด้านภาวะการนำ	3.88	.673	มาก
4. การมีส่วนร่วมด้านการควบคุม	3.82	.727	มาก
5. การมีส่วนร่วมด้านการจัดการท่องเที่ยว	3.99	.701	มาก
ภาพรวม	3.89	.628	มาก

ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวพบว่างานประเพณีที่นักท่องเที่ยวเคยมาเที่ยวมากที่สุด คือ งานกำฟ้า บุญข้าวจี บุญข้าวหลาม (ร้อยละ 75.00) รองลงมา คืองาน เล่ากระจาด (ร้อยละ 58.00) สิ่งจูงใจที่ทำให้ตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวมากที่สุด คือ จากการ แนะนำของญาติ / เพื่อน (ร้อยละ 82.30) รองลงมา คือ จากสื่อ / สิ่งพิมพ์ / แผ่นพับ (ร้อยละ 42.30) ช่วงเวลาที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุด คือ วันที่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรม (ร้อยละ 60.30) รองลงมา คือ วันหยุดตามเทศกาล (ร้อยละ 52.80) จำนวนครั้งที่เคยมาท่องเที่ยวในเขตอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่มากกว่า 3 ครั้ง (ร้อยละ 44.75) ใช้เวลาในการท่องเที่ยวไม่เกิน 3 ชั่วโมง ทั้งนี้ไม่รวมเวลาเดินทาง (ร้อยละ 46.80) รองลงมาใช้เวลาในการท่องเที่ยว 3-6 ชั่วโมง (ร้อยละ 35.80) บุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวด้วยส่วนใหญ่ คือ กลุ่มคนเฉพาะครอบครัว / เพื่อนสนิท (ร้อยละ 56.00) รองลงมา คือ กลุ่มคนทั่วไปขนาดคนไม่เกิน 10 คน (ร้อยละ 36.30) สำหรับสิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจมากที่สุด คือ การแสดงวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน (ร้อยละ 25.30) รองลงมา คือ สถานที่ท่องเที่ยวที่ได้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวน (ร้อยละ 23.00) สรุปได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลนักท่องเที่ยว	มากที่สุด (ร้อยละ)	รองลงมา (ร้อยละ)
1 งานประเพณีที่นักท่องเที่ยวเคยมาเที่ยวมากที่สุด - งานกำฟ้า บุญข้าวจี บุญข้าวหลาม - งานเสอกระจาด	75.00	58.00
2 สิ่งจูงใจที่ทำให้ตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวมากที่สุด - การแนะนำของญาติ / เพื่อน - จากสื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ	82.30	42.30
3 ช่วงเวลาที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยวมากที่สุด - วันที่มีกิจกรรมทางวัฒนธรรม - ท่องเที่ยว 3-6 ชั่วโมง	60.30	35.80
4 บุคคลที่ร่วมเดินทางท่องเที่ยวด้วยส่วนใหญ่ คือ - กลุ่มคนเฉพาะครอบครัว / เพื่อนสนิท - กลุ่มคนทั่วไปขนาดไม่เกิน 10 คน	56.00	36.30
5 สิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจมากที่สุด - การแสดงวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน - สถานที่ท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวน	25.30	23.00

ข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี พบว่า ด้านที่นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X}=3.74$, S.D.= .66) ที่เหลืออีก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ($\bar{X}=3.49$, S.D.= .57) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X}=3.38$, S.D.= .54) และด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X}=3.34$, S.D.= .66) มีความคิดเห็นในระดับ ปานกลาง และเมื่อพิจารณาภาพรวมแล้วความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.49$, S.D.= .45) ดังตาราง 3

ตาราง 3 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

การจัดการวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับความคิดเห็น		แปลความ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านสิ่งดึงดูดใจ	3.49	.57	ปานกลาง
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.38	.54	ปานกลาง
3. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว	3.34	.66	ปานกลาง
4. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	3.74	.66	มาก
ภาพรวม	3.49	.45	ปานกลาง

การจัดเวทีชุมชนเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร หน่วยงานผู้นำชุมชน ทายาทกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน ชาวบ้านที่มีความรู้ เฉพาะด้านและนักวิชาการ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี และผลกระทบของการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีที่มีต่อชุมชน สรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

แนวทางการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

1) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดลพบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี สำนักงานวัฒนธรรมอำเภอบ้านหมี่ และองค์การบริหารส่วนตำบลต่าง ๆ ของอำเภอบ้านหมี่โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีขึ้น เพื่อทำหน้าที่วางแผน และดำเนินการพัฒนาชุมชนบ้านหมี่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน ในระยะแรกอาจส่งเสริมให้เป็นศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนที่ยั่งยืนก่อน

2) จัดหางบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลควรเสนอขอของบประมาณจาก ภาครัฐมาสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวกับประเพณีชาวไทยพวนให้เพียงพอและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเหล่านี้อย่างต่อเนื่องกันตลอดทั้งปี

3) ช่อมแซมถนนและป้ายบอกทางเข้าชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลควร ดำเนินการขยายและ / หรือปรับปรุงถนนบางเส้นทาง รวมทั้งการจัดทำป้ายบอกทาง ให้มีขนาดใหญ่ และชัดเจน

4) กำหนดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเป็นระบบควร ส่งเสริมให้แต่ละตำบลมีกิจกรรมที่เป็นความถนัด และเหมาะสมกับพื้นที่ชุมชนของตน แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยพวนอย่างเด่นชัด

5) ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำ และร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือของที่ระลึกโดยร่วมวางแผนและขอความร่วมมือจากชาวบ้านในชุมชน

6) กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบซึ่งอาจกำหนดไว้ใน 2 รูปแบบ

คือ 1) เส้นทางท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่ค้างคืน และ 2) เส้นทางท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ค้างคืน ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของชุมชน

7) ปรับปรุงช่องทางการประชาสัมพันธ์ คณะกรรมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมฯ ควรเสนอแนวทางการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อต่าง ๆ ต่อหน่วยงานภาครัฐเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนต่อนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมายต่อไป

8) การพัฒนาศักยภาพการบริการแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ควรวางแผนเพื่อเพิ่มศักยภาพการให้บริการนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เช่น 1) การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว 2) การเป็นมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว 3) ด้านการให้บริการความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว และ 4) ด้านการให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

ผลกระทบของการพัฒนา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรีที่มีต่อชุมชน

1) ผลกระทบเชิงบวก ได้แก่ เกิดรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ของชุมชน และจากการบริการนักท่องเที่ยว เช่น การจำหน่ายอาหาร การจำหน่ายของที่ระลึก บริการปั่นน้ำมัน เป็นต้น มีการพัฒนาในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สาธารณูปโภคต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้เป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยพวน

2) ผลกระทบเชิงลบ ได้แก่ การส่งผลกระทบต่อสภาวะสิ่งแวดล้อมของชุมชน เช่น การเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอย เกิดมลพิษทางอากาศ เป็นต้น อาจเกิดอาชญากรรมกับกลุ่มนักท่องเที่ยว และเกิดความขัดแย้งทางความคิดของคนในชุมชน เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สรุปผลการวิจัย

บ้านหมี่เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดลพบุรีที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนอาศัยอยู่ในหลายตำบล แต่ที่มีชาวพวนอาศัยอยู่มาก ได้แก่ ตำบลบ้านกล้วย ตำบลบ้านทราย ตำบลเชียงภา ตำบลโพหนอง และตำบลหินปัก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่คณะวิจัยใช้ในการศึกษาจากการศึกษาสภาพทางภูมิศาสตร์ของอำเภอบ้านหมี่ พบว่าอยู่ห่างจากจังหวัดลพบุรี

29 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานคร 160 กิโลเมตร อำเภอบ้านหมี่มีพื้นที่ประมาณ 607 ตารางกิโลเมตร สามในสี่ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นเขตที่ราบน้ำท่วม ถึงที่เหลือเป็นเขตที่ราบลูกคลื่น จากการสังเกตพื้นที่ที่ศึกษา พบว่า เป็นพื้นที่ ค่อนข้างแห้งแล้ง ขาดแรงดึงดูดใจจากธรรมชาติที่สวยงาม สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นวัดวาอาราม

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนในอำเภอบ้านหมี่ยังคงมีการสืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญของไทยพวนพบว่าในเกือบทุกตำบลที่เป็นพื้นที่ศึกษา มีการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยพวนในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ สภาวัฒนธรรมตำบล ชมรมไทยพวน ศูนย์วัฒนธรรมไทยพวนบ้านหมี่ พิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์ไทยพวน เป็นต้น หน่วยงานของรัฐจะทำการวางแผนดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยพวน โดยองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัด และระดับอำเภอ โดยจะมอบนโยบายมายังองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยพวน เป็นประจำทุกปีแต่ไม่เพียงพอ ซึ่งคณะกรรมการของแต่ละองค์กรต้องจัดหางบประมาณเพิ่มเติมโดยขอความร่วมมือจากชาวบ้าน

เมื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของการพัฒนาอำเภอบ้านหมี่ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนมีจุดเด่นหลายประการ ได้แก่ ยังคงมีการสืบสานประเพณีที่สำคัญบางอย่างของชาวไทยพวนอย่างต่อเนื่อง มีปราชญ์ชาวบ้านที่มีภูมิปัญญาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม การละเล่นพื้นเมืองของชาวไทยพวน มีโบราณสถานที่สำคัญและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในบางพื้นที่ มีผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของชาวไทยพวน ได้แก่ ผ้ามัดหมี่ และชาวบ้านให้ความร่วมมือในระดับมาก เป็นต้น อย่างไรก็ตามก็มีจุดด้อยหลายประการเช่นกัน ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอบ้านหมี่เป็นพื้นที่ลุ่ม น้ำท่วมโดยธรรมชาติของพื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ไม่สวยงามและไม่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ถนนเข้าหมู่บ้านคับแคบและไม่เป็นระเบียบ หมู่บ้านไม่มีความพร้อมที่จะบริการนักท่องเที่ยวในบางด้าน เช่น ไม่มีลำและไม่มี มัคคุเทศก์ในชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคในเรื่องงบประมาณจากรัฐไม่เพียงพอและภาวะเศรษฐกิจไม่ดี ค่าครองชีพสูง ทำให้ความสนใจของประชาชนในเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยพวนลดน้อยลง

จากการศึกษาของคณะผู้วิจัย พบว่า แนวทางการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ควรเป็นดังนี้
1) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับตำบลและระดับอำเภอ 2) จัดหางบประมาณให้เพียงพอและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเหล่านี้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี 3) ช่อมแซมถนนบางเส้นทาง รวมทั้งทำป้ายบอกทางให้มีขนาดใหญ่ และชัดเจน 4) กำหนดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยพวนอย่างเด่นชัด ให้แต่ละชุมชนตามความถนัด 5) ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำ เป็นต้น 6) กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมที่ชัดเจน และเป็นระบบ 7) ปรับปรุงช่องทางการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน สู่นักท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมาย และ 8) ทำการพัฒนาศักยภาพการบริการแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว ในด้านต่าง ๆ เช่น การต้อนรับนักท่องเที่ยว การเป็นมัคคุเทศก์หรือผู้นำชม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านการจัดการ

1.1 ด้านการวางแผน ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดลพบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี สำนักงานอำเภอบ้านหมี่ รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านหมี่ ร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ อาจดำเนินการในเรื่องการกำหนดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว การกำหนดเส้นทางท่องเที่ยว และการจัดหางบประมาณ

1.2 ด้านการจัดองค์การ รัฐควรส่งเสริมให้องค์กรระดับตำบลที่มีบทบาทในการส่งเสริมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทยพวน เช่น สภาวัฒนธรรมอำเภอบ้านหมี่ สภาวัฒนธรรมตำบลต่าง ๆ ให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น โดยสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาร่วมดำเนินงานอย่างจริงจัง

1.3 ด้านภาวะการนำ เนื่องจากผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล จะเป็นผู้มีบทบาท ในการชักชวนชาวบ้านให้ประกอบ

กิจกรรมต่างๆ หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญต่อกลุ่มคนเหล่านี้ อาจมีโครงการสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาชุมชนไทยพวนให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

1.4 ด้านการควบคุม ผู้นำหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรระดับตำบลต่างๆ ควรให้ความสำคัญกับการติดตามผล และการประเมินผลงานโครงการต่างๆ หรือการจัดกิจกรรมไทยพวนในแต่ละครั้งมากขึ้น เพื่อจะได้นำเอาผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

2. ด้านสิ่งดึงดูดใจ

2.1 ควรจัดให้มีสถานที่ที่เด่นชัดและเป็นเอกลักษณ์โดยตรง เช่น ศูนย์วัฒนธรรมไทยพวนบ้านหมี่ โดยมีหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาดูแล และมีงบประมาณสนับสนุน

2.2 ควรมีการจัดกิจกรรมที่แสดงให้เห็นประเพณีและวัฒนธรรมไทยพวนตามเทศกาลอย่างสม่ำเสมอ และเสนอให้จัดทำถนนคนพวนตลอดเส้นทางเข้าวัดบ้านทราย โดยจัดให้มีการขายสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน ของที่ระลึก และอื่นๆ ตลอดสองข้างทาง ซึ่งถนนคนพวนอาจจัดสัปดาห์ละครั้ง

2.3 จัดทำพิพิธภัณฑ์จำลองประเพณีและวัฒนธรรมไทยพวน และจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวิถีชีวิตไทยพวน เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมได้ทั้งในเทศกาลและนอกเทศกาล

2.4 ควรมีการอนุรักษ์แหล่งโบราณสถานที่เก่าแก่และมีความสำคัญสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน เช่น วัดเชียงกา ที่มีอายุมากกว่า 100 ปี โบสถ์หลังเก่าของวัดบ้านทราย ที่สร้างมาเมื่อประมาณ 200 กว่าปีมาแล้ว ทั้งนี้หน่วยงานของรัฐควรเป็นผู้ริเริ่มและสนับสนุนงบประมาณ

3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

3.1 ควรจัดให้มีร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ของที่ระลึก อย่างเพียงพอ และตั้งอยู่ในที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้สะดวก

3.2 ควรจัดห้องน้ำสาธารณะสำหรับบริการนักท่องเที่ยว อย่างเพียงพอ และมีพนักงานดูแลความสะอาดอยู่เสมอ

3.3 ควรจัดให้มีร้านโอท็อป (OTOP) ประจำตำบลในแต่ละตำบล หรือถ้าเป็นไปได้อาจจัดให้มีในระดับอำเภอ เพื่อเป็นศูนย์กลางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อได้โดยสะดวก

4. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

4.1 ควรจัดทำป้ายบอกทางสำหรับสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่สำคัญของชาวไทยพวน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่ไปเยี่ยมชม หรือซื้อสินค้าของชุมชน

4.2 ควรมีศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวประจำอำเภอ โดยหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อเป็นศูนย์กลางการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว และอำนวยความสะดวกอื่นๆ

5. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

5.1 ควรมีการจัดการอบรม สัมมนา เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไทยพวน และปลูกจิตสำนึกให้รักในชาติพันธุ์ของตนเองให้นักเรียน และชาวบ้าน โดยกลุ่มนักเรียนให้สถานศึกษาในเขตอำเภอบ้านหมี่รับผิดชอบ ส่วนชาวบ้านอาจให้คณะกรรมการองค์กรระดับตำบล เช่น สภาวัฒนธรรมระดับตำบล รับผิดชอบร่วมกับวัดในชุมชน

5.2 ควรรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์การแต่งกายแบบไทยพวน และการใช้ภาษาพวนให้นักเรียนและชาวบ้าน อาจประสานงาน ขอความร่วมมือกับทางโรงเรียนในอำเภอบ้านหมี่ จัดอบรมยุวมัคคุเทศก์น้อย และการอนุรักษ์ภาษาพวน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้สนใจสามารถศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

2. ผู้สนใจสามารถศึกษาเกี่ยวกับการจัดการและการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ของอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี เช่น กลุ่มลาวแง้ว กลุ่มลาวโซ่ง เป็นต้น

3. ผู้สนใจสามารถศึกษาเกี่ยวกับการจัดการและการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวนในเขตจังหวัดอื่นๆ

บรรณานุกรม

- จุฑาทิพย์ เจริญลาภ. 2545. กระบวนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2549. การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร
: เพรส แอนด์ ดีไซน์.
- ประภาพร ศรีสถิตย์ธรรม. 2543. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการ
จัดการ” สิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีของชุมชนในเขตเทศบาลนคร จังหวัด
นครราชสีมา.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ และคณะ. 2550. รายงานการวิจัย เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยว
โดยชุมชน ศึกษากรณี : ชุมชนท่าคา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสงคราม.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกริก.
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี. 2539. ลพบุรีศึกษา : ไทยพวน. ลพบุรี : ศูนย์ศิลป
วัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี. 2541. ไทยพวนลพบุรี. ลพบุรี : ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- Chuck, W. 2007. **Management**. 4th ed. Canada : Thomson South-Western.
- Daft, R. L. 2008. **New era of management**. 2nd ed. China : Thomson South-Western.
- Plunkett, W. R., Akner, R. F. and Allen, G. S. 2008. **Management : Meeting and
exceeding customer expectations**. 9th ed. Canada : Thomson South-Western.
- Robbins, S. P. and Coulter, M. 2005. **Management**. 8th ed. New Jersey : Upper
Saddle River.